

Kompetensförsörjning inom fastighetsförvaltning

Ett komplement till Handfast

Innehållsförteckning

Introduktion.....	3
Begrepp.....	4
Svenska kyrkans medarbetare i siffror	5
Inledning.....	6
Funktioner inom Svenska kyrkans fastighetsförvaltning	9
Tjänstetitlar och yrkesroller	9
Sammanställning av funktioner inom Svenska kyrkans fastighetsförvaltning.....	10
Leda och följa upp fastighetsförvaltning.....	11
Planera förvaltning av byggnader och installationer	13
Planera förvaltning av utemiljö och begravningsplats.....	15
Utföra teknisk drift av byggnader och installationer	17
Utföra markskötsel av utemiljö och begravningsplats.....	19
Energioptimering.....	20
Specialistfunktioner.....	23
Kulturarv.....	23
Energi och klimat.....	24
Organisera fastighetsförvaltningen.....	26
Att bedöma arbetskraftsbehovet för tillsyn och skötsel	26
Att uppfylla kompetensbehovet genom samverkan och utkontraktering.....	27
Bemanna för ett litet fastighetsinnehav	27
Bemanna för ett stort fastighetsinnehav	29
Verksamhets- och stödfunktioner nära fastighetsförvaltning	31
Verksamhetens tillsyn av lokalerna.....	31
Andra stödjande funktioner.....	32
Bilaga 1.....	35
Bilaga 2.....	38

Svenska kyrkan
Postadress: 751 70 Uppsala
Telefon: 018-16 95 00
Webb: svenskakyrkan.se

Produktion: New Normal
Artikelnummer: SK24442

Omslagsbild: Kristin Lidell/ Ikon

© Denna skrift är framtagen och utgiven av kyrkokansliet i Uppsala som också har upphovsrätt till materialet. Trossamfundet Svenska kyrkan med dess organisatoriska enheter har rätt att använda hela eller delar av materialet. För andra parter krävs skriftligt medgivande. Publicerad våren 2025.

Introduktion

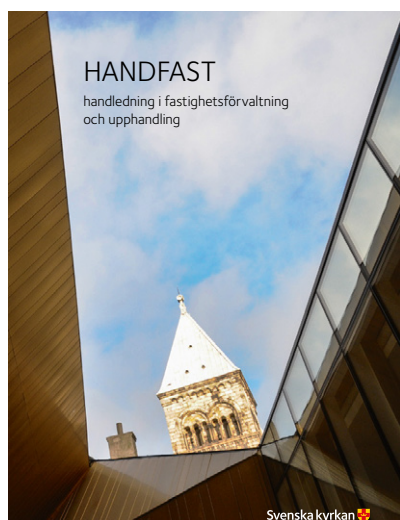
Denna skrift är en fördjupning till Handfast – handledning i fastighetsförvaltning och upphandling.

Handledningen är publicerad som en PDF på Svenska kyrkans intranät Kornet: [Handfast – handledning i fastighetsförvaltning och upphandling \(sharepoint.com\)](#)

I den här skriften presenteras beskrivningar av kunskaper, färdigheter och förmågor som behöver finnas för att förvalta Svenska kyrkans fastigheter. Fastighetsförvaltning är ett samlingsbegrepp för de arbetsuppgifter som är knutna till det tekniska och administrativa ansvaret för en fastighet. Arbetsuppgifter inom fastighetsförvaltning utförs ofta inom ramen för andra tjänster inom Svenska kyrkan. Begreppet funktion används därför i stället för yrkesroll eller befattning.

Beskrivningarna tar avstamp i fastighetsbranschens definierade yrkesroller och trädgårdsnäringsens yrkesbevis. De kunskaper och färdigheter som bedömts vara relevanta för Svenska kyrkans medarbetare har sedan kompletterats utifrån Svenska kyrkans särskilda förutsättningar avseende de lagkrav som ställs på förvaltningen av det kyrkliga kulturarvet och Svenska kyrkans färdplan för klimatet. Bilaga 1 ”Särskilt om kulturmiljölagen och begravningslagen” omfattar beskrivningar av de lagtexter som är särskilt viktiga att känna till för alla som arbetar med Svenska kyrkans fastigheter. Bilaga 2 ”Svenska kyrkans färdplan för klimatet” omfattar beskrivningar av de målområden som är centrala för att fastighetsförvaltningen ska bidra till att minska klimatpåverkan och bromsa effekterna av klimatförändringarna.

För förtroendevalda, kyrkoherdar och fastighets- och kyrkogårdschefer är beskrivningarna tänkta att kunna användas vid rekrytering, som stöd för personalens kompetensutveckling och som inspiration för hur fastighetsförvaltningen kan organiseras. Fördjupningen kan även användas som stöd i att ställa krav vid upphandlingar av tjänster inom fastighetsförvaltning.

Begrepp

Funktion är ett sätt att beskriva en arbetsuppgift/kombinationer av arbetsuppgifter utan att koppla dem till en specifik person.

Med *tjänstetitlar* avses hur de som utför arbetsuppgifter inom fastighetsförvaltningen kan benämnas inom Svenska kyrkan, och med yrkesroll avses de yrkesroller som definierats av Fastighetsbranschens utbildningsnämnd.

Kunskaper avser vad den som arbetar inom/med funktionen behöver förstå, medan *färdigheter och förmågor* är en beskrivning av vad den som arbetar inom/med funktionen behöver kunna göra.

Begreppsmässigt brukar fastighetsbranschen skilja på teknisk drift, som omfattar *tillsyn och skötsel av byggnader och installationer*, och markskötsel som omfattar *tillsyn och skötsel av utemiljö med tillhörande anläggningar*. Samma uppdelning används även här. Denna skrift skiljer inte på om fastigheterna används och finansieras av församlingsverksamheten eller begravningsverksamheten eftersom fokus här är kompetensförsörjning för fastighetsförvaltningen i sin helhet.

I denna skrift används uteslutande begreppet begravningsplats, vilket är det begrepp som används i begravningslagen. Grundprincipen är att alla kyrkogårdar är begravningsplatser men långt ifrån alla begravningsplatser är kyrkogårdar, det vill säga belägna omkring en kyrka.

Begreppet kyrkogårdsförvaltning används inom Svenska kyrkan ofta som en beskrivning av den organisatoriska del inom församlingen eller pastoratet som hanterar begravningsverksamheten och gravskötsel. För att inte riskera missförstånd används i denna skrift benämningen kyrkogårdsskötsel avseende förvaltningen av begravningsplatsens allmänna delar.

Svenska kyrkans medarbetare i siffror

Uppgifter från 2023 års verksamhetsstatistik i VisA samt Kyrksam.

Anställda Svenska kyrkan	Antal
Församlingar	21 026
Stift	923
Nationell nivå	481

Storlek församlingar och pastorat	Årsarbetare	Antal enheter
Mycket liten ekonomisk enhet	1–10	65
Liten ekonomisk enhet	11–25	263
Medelstor ekonomisk enhet	26–50	158
Större ekonomisk enhet	51–100	83
Mycket stor ekonomisk enhet	>100	23
Totalt		592

Medarbetarroll	Antal
Fastighetschef	90
Fastighetsförvaltare/Tekniker	148
Annan specialist inom fastighetsförvaltning	53
Hantverkare	23
Fastighetsskötare	122
Kyrkvaktmästare	2 942
Kyrkogårdschef	234
Kyrkogårdsföreståndare	201
Landskaps/Trädgårdsingenjör	45
Kyrkogårdsarbetare	2 385

Inledning

Svenska kyrkan är en av landets största fastighetsägare med ett brett bestånd av fastigheter, som omfattar allt från unika kyrkobyggnader skyddade enligt kulturmiljölagen, KML, till moderna församlingshem och verksamhetslokaler. Inom Svenska kyrkan spelar fastigheterna en viktig roll – kyrkor, andra byggnader och begravningsplatser utgör en förutsättning för verksamheten, och fastighetsförvaltningen ska anpassas utifrån dess behov.

För församlingens grundläggande uppgift handlar det om att förvalta kyrkobyggnader och kapell, församlingshem och övriga verksamhetslokaler. Enligt kyrkoordningen ska kyrkobyggnader och dess inventarier underhållas så att de kan tjäna sitt ändamål. För de kyrkomiljöer som omfattas av ett skydd enligt kulturmiljölagen ställs särskilda krav på att planera, dokumentera och följa upp arbetet. För dessa kyrkobyggnader ska förvaltningen tillgodose att de kulturhistoriska värdena inte minskar och att skyddade objekts utseende och karaktär inte förvanskas.¹

Om församlingen eller pastoratet bedriver begravningsverksamhet handlar det om att förvalta till exempel servicebyggnader, krematorier och bårhus.²

I arbetet ingår också att sköta om de allmänna ytorna på begravningsplatser, anlägga nya begravningsplatser samt att vårda och underhålla begravningsplatsen så att dess kulturhistoriska värde inte minskas eller förvanskas. Kyrkogårdsskötsel ska uppfylla de särskilda krav som ställs i begravningslagen och kulturmiljölagen. Arbetet med gravplatsvisning, gravgrävning och gravsättning är inte en del av fastighetsförvaltningen.

Om församlingen eller pastoratet bedriver övrig kyrklig verksamhet, och till exempel hyr ut lokaler och bostäder, eller arrenderar ut jordbruksmark och skog, tillkommer arbete med att hantera hyresgäster och arrendatorer.

Fastigheterna är både en tillgång och en förutsättning för Svenska kyrkans verksamheter men de medför också stora kostnader. I många församlingar och pastorat är fastighetskostnaden den näst största kostnadsposten efter personalkostnader. En hållbar fastighetsförvaltning handlar till stor del om att öka nyttjandet av de byggnader som ägs och förvaltas, samt om att effektivisera förvaltningsinsatserna. Relevant kunskap hos den som leder och följer upp arbetet med fastigheterna och hos de som planerar och utför fastighetsförvaltningen är en viktig förutsättning.

1 På Gotland ansvarar samfälligheten Gotlands kyrkor för vård och underhåll av 92 kyrkobyggnader samt vissa delar av den fasta inredningen.

2 I Göteborg ansvarar Göteborgs begravnings-samfällighet för begravningsverksamheten och kyrkogårdsskötseln på 36 begravningsplatser. I Stockholms stad och Tranås kommun ansvarar kommunerna för begravningsverksamheten och kyrkogårdsskötseln.

Fakta

Kulturmiljölag (1988:950) Lagskyddet för kyrkorna och deras inventarier sträcker sig långt tillbaka i tiden och avspeglar den nära koppling som funnits mellan stat och kyrka. Idag omfattas Svenska kyrkans kyrkobyggnader, kyrkotomter, kyrkliga inventarier och begravningsplatser av kulturmiljölagens fjärde kapitel och benämns sammantaget kyrkliga kulturminnen. Här regleras också att Svenska kyrkan har rätt till viss ersättning av staten för kulturhistoriskt motiverade kostnader i samband med vård och underhåll av de kyrkliga kulturminnena.

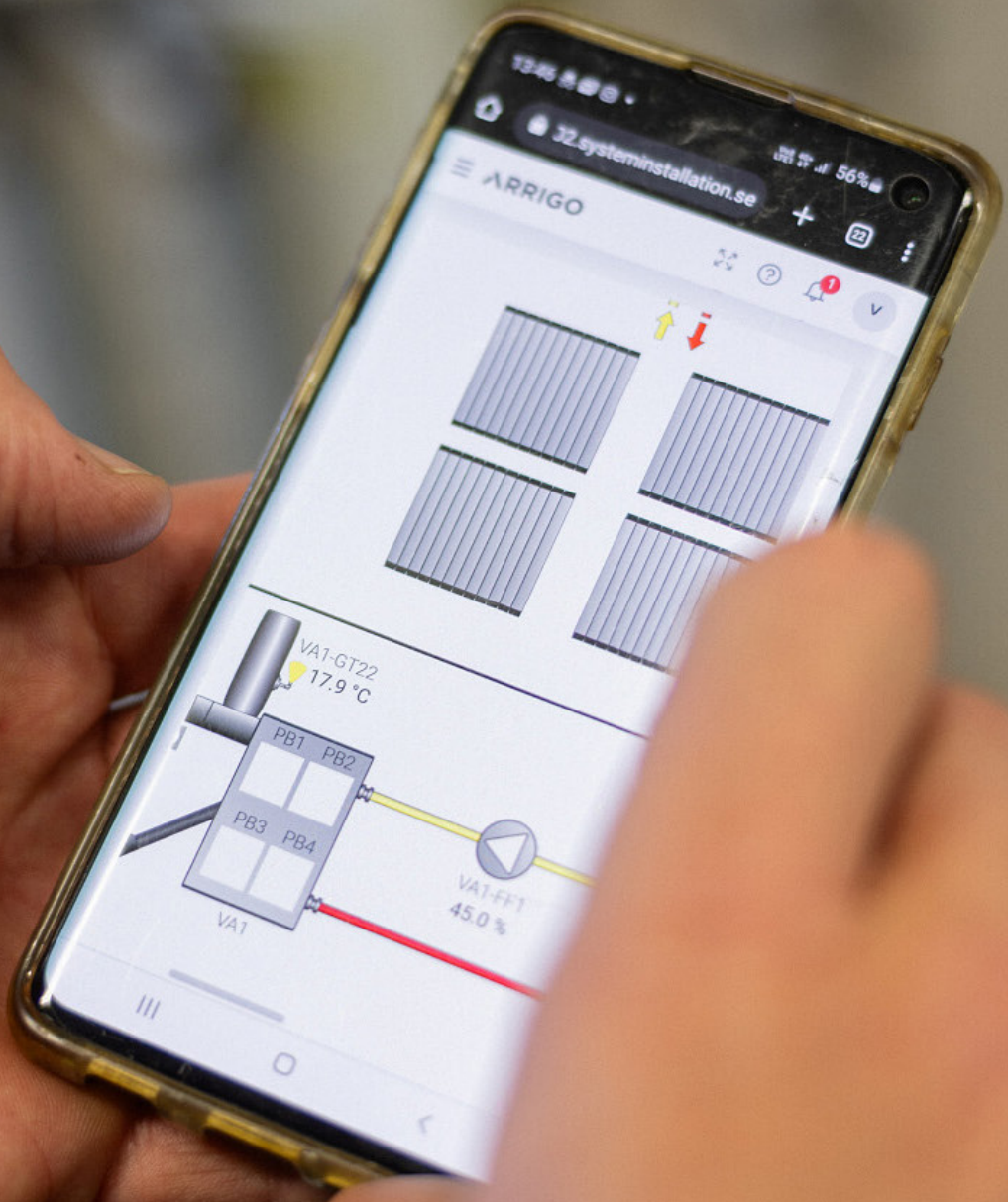
Begravningslag (1990:1144) säkerställer att alla folkbokförda inom ett visst område garanteras en gravplats. Alla folkbokförda i Sverige som betalar kommunal skatt betalar också en begravningsavgift, som ska täcka kostnaderna för den allmänna begravningsverksamheten samt skötsel, vård och underhåll av såväl begravningsplats som kulturhistoriskt värdefulla gravar som tillfallit upplåtaren, huvudmannen. Huvudman för begravningsverksamheten är Svenska kyrkans församlingar och pastorat samt två kommuner, Stockholm och Tranås.

En mer utförlig beskrivning av lagstiftningen finns i bilaga 1.

Fakta

Svenska kyrkans färdplan för klimatet initierades genom ett beslut av kyrkomötet 2018. En reviderad version av Ett biskopsbrev för klimatet publicerades 2019. I brevet uppmanas alla nivåer inom Svenska kyrkan att göra omställningar inom bland annat fastighetsförvaltningen för att rädda klimatet. Senare samma år antog kyrkostyrelsen, efter en gemensam beredning av Svenska kyrkans nationella nivå och stiftet, Svenska kyrkans färdplan för klimatet. Färdplanens effektmål styr mot att Svenska kyrkan ska vara klimatneutralt senast år 2030, bidra till värderingsförändringar i omställningen och verka för klimaträttvisa.

En mer utförlig beskrivning av Svenska kyrkans färdplan för klimatet finns i bilaga 2.

Funktioner inom Svenska kyrkans fastighetsförvaltning

En välfungerande och hållbar fastighetsförvaltning innebär att fastigheterna uppfyller verksamhetens behov, att den fysiska arbetsmiljön är god, att byggnadsverken är säkra, att miljö och kulturmiljö skyddas på både kort och lång sikt samt att verksamheten hushållar klokt med sina resurser. För att uppnå detta behöver det finnas relevanta kunskaper och färdigheter hos den chef som leder och följer upp fastighetsförvaltningen och hos dem som planerar och utför fastighetsförvaltningen. Dessutom behöver det finnas tillgång till kvalificerat stöd i kulturarvsfrågor och energi- och klimatfrågor.

Tjänstetitlar och yrkesroller

Beskrivningarna nedan utgår från de yrkesroller som tagits fram av Fastighetsbranschens utbildningsnämnd, FU, samt de yrkesbevis som tagits fram av Trädgårdsnäringens Centrala Yrkeskommitté, TCYK. Yrkesroller som använts är fastighetsförvaltare, fastighetsskötare och fastighetstekniker. Yrkesbeviset som använts är Yrkesbevis 1 – Skötsel och förvaltning av utemiljö.

De kunskaper och färdigheter som bedömts vara relevanta för Svenska kyrkans medarbetare har sedan kompletterats utifrån Svenska kyrkans särskilda förutsättningar avseende de lagkrav som ställs på förvaltningen av det kyrkliga kulturarvet och utifrån Svenska kyrkans färdplan för klimatet.

Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation, Skao, och de fackliga organisationerna har tagit fram Befattningsklassificering Svenska kyrkan, BKSK19, som är ett centralt klassificeringssystem för gruppering av arbetsuppgifter som grund för lönestatistik. I Svenska kyrkan kan dessa arbetsuppgifter benämnas på olika sätt beroende på vem kyrkoherden har fördelat arbetsuppgifter och befogenheter till. BKSK19 har använts som underlag för att beskriva hur medarbetare som utför arbetsuppgifter inom fastighetsförvaltning kan benämnas inom Svenska kyrkan.

Läs mer...

om fastighetsbranschens yrkesroller på FUs webbplats:

➤ [Om fastighetsbranschen – Fastighetsbranschen.nu](https://www.fastighetsbranschen.se/)

om trädgårdsnäringens yrkesbevis på TCYKs webbplats:

➤ [13 YRKESBEVIS – TCYK](https://www.tcyk.se/)

om BKSK19 på Skaos webbplats:

➤ [BKSK 19](https://www.skaos.se/)

Sammanställning av funktioner inom Svenska kyrkans fastighetsförvaltning

Tabellen är en sammanställning av funktioner inom Svenska kyrkans fastighetsförvaltning och vanliga benämningar på de som utför motsvarande arbetsuppgifter inom och utanför Svenska kyrkan. Därefter beskrivs de kunskaper som behöver finnas för att kunna leda och följa upp arbetet med fastigheterna samt de kunskaper, färdigheter och förmågor som behöver finnas för att planera och utföra fastighetsförvaltning inom Svenska kyrkan.

Funktion	Vanliga tjänstetitlar/ benämningar i Svenska kyrkan	Yrkesroll enligt Fastighetsbranschens utbildningsnämnd
<p>Leda och följa upp fastighetsförvaltning</p> <p>Att leda arbetet innebär att fördela arbetsuppgifter inom fastighetsförvaltningen samt att följa upp att myndighetskrav, inomkyrklig reglering och församlingens styrande dokument uppfylls.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • fastighetschef, • kyrkogårdschef • fastighets- och kyrkogårdschef • ekonomichef, kamrer • avdelningschef/enhetschef 	<p>Fastighetsbranschen har inte definierat motsvarande yrkesroll</p>
<p>Planera förvaltningen av byggnader och installationer</p> <p>Funktionen innebär att planera drift- och underhållsinsatserna för byggnader och installationer.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • fastighetsförvaltare • fastighetschef • kyrkogårdschef • fastighets- och kyrkogårdschef • ekonomichef, kamrer • klockare • kyrkvaktmästare 	<p>Fastighetsförvaltare</p>
<p>Planera förvaltningen av utemiljö och begravningsplats</p> <p>Funktionen innebär att planera förvaltningen av samtliga utemiljöer inklusive kyrkotomter och begravningsplatser.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • fastighetsförvaltare • fastighetschef • kyrkogårdschef • kyrkogårdsföreståndare • landskapsingenjör • trädgårdsingenjör 	<p>Fastighetsförvaltare</p>
<p>Utföra teknisk drift av byggnader och installationer</p> <p>Funktionen innebär den fastighetsnära service och det dagliga arbete som görs med att övervaka och sköta om byggnader och installationer.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • kyrkvaktmästare • fastighetsskötare • husmor 	<p>Fastighetsskötare</p>
<p>Utföra markskötsel av utemiljö och begravningsplats</p> <p>Funktionen innebär det dagliga arbete som syftar till att övervaka och sköta om mark och installationer.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • kyrkvaktmästare • kyrkogårdsvaktmästare • kyrkogårdsarbetare 	<p>Fastighetsskötare</p>
<p>Energioptimering</p> <p>Funktionen innebär att se till att befintliga system inom kyla, värme och ventilation fungerar optimalt ur ett energi- och driftperspektiv.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • drifttekniker • fastighetstekniker • fastighetsskötare • kyrkvaktmästare 	<p>Fastighetstekniker</p>

Leda och följa upp fastighetsförvaltning

Enligt 2 kap. 9 § kyrkoordningen är det kyrkoherden som leder all verksamhet i församlingar och pastorat, och i verksamheten ingår även fastighetsförvaltning.

Funktionen att leda och följa upp fastighetsförvaltningen innebär att fördela arbetsuppgifter samt att följa upp att myndighetskrav, inomkyrklig reglering och församlingens styrande dokument uppfylls. Vid behov, och om möjlighet finns, kan arbetet med fastigheterna organiseras så att annan än kyrkoherden leder och följer upp fastighetsförvaltningen.

Den som leder och följer upp församlingens fastighetsförvaltning ska säkerställa att:

- fastighetsförvaltningen följer församlingens beslut och styrande dokument
- fastighetsförvaltningen bedrivs på ett säkert, hållbart och miljövänligt sätt utifrån gällande rättsliga och inomkyrkliga regelverk
- tillsyn och skötsel planeras och genomförs med fastställda rutiner för egenkontroll
- hänsyn tas till klimatrelaterade risker vid planering av drift och underhåll
- underhållsplaner och skötselplaner tillämpas, uppdateras och hålls aktuella
- de byggnader och miljöer som skyddas av kulturmiljölagen vårdas enligt metoder och med material som beskrivs i särskilda vård- och underhållsplaner
- skötselinsatser i utemiljön värnar och främjar biologiska värden.

Kunskaper

Den som leder och följer upp församlingens fastighetsförvaltning behöver, utöver grundläggande ekonomikunskaper, även känna till:

- kyrkoordningens bestämmelser om god ekonomisk förvaltning och affärsmässiga upphandlingar
- fördelning av arbetsuppgifter i arbetsmiljöarbetet inom fastighetsförvaltningen, samt behov av riskbedömning i det systematiska arbetsmiljöarbetet
- de målområden inom Svenska kyrkans färdplan för klimatet som är särskilt relevanta för fastighetsförvaltningen
- risker vid ett förändrat klimat och vad de innebär för fastighetsförvaltningen
- miljö- och hållbarhetscertifieringar relevanta för Svenska kyrkan
- vilka lagar och förordningar som reglerar fastighetsägarens ansvar vad gäller personsäkerhet, besiktningar och kontroller av byggnader, tekniska system samt den yttre miljön
- de särskilda krav på skydd av kyrkliga kulturminnen som ställs i kulturmiljölagen inklusive de beredskapsförberedelser som ska göras under kris och höjd beredskap

- ansvaret för att upprätta vård- och underhållsplaner som redovisar hur kyrkliga kulturminnen (kyrkobyggnader, kyrkotomt, kyrkliga inventarier samt begravningsplatser) ska vårdas och underhållas så att det kulturhistoriska värdet inte minskas samt utseende och karaktär inte förvanskas
- de särskilda krav på att hålla en begravningsplats i ordnat och värdigt skick som ställs i begravningslagen
- de krav som ställs avseende gravkartor, och gravplatser enligt Begravningsförordning (1990:1147)
- olika former av stöd (ersättning och bidrag) som kan sökas för att finansiera åtgärder i fastighetsbeståndet (byggnader och begravningsplatser)
- villkoren för finansiering av fastighetsförvaltning i församlingsverksamheten respektive i begravningsverksamheten.

Planera förvaltning av byggnader och installationer

Verksamhetens behov av ändamålsenliga och väl fungerande lokaler innebär att förvaltningen av byggnader och dess installationer ska ge en god och säker arbetsmiljö. Innemiljön ska kunna nyttjas av alla, även de med funktionsnedsättning.

Det tekniska arbetet brukar delas in i drift och underhåll. Driftåtgärder handlar om att med ett systematiskt arbetssätt för tillsyn och skötsel (rondering och tydliga arbetsuppgifter) säkerställa den tekniska standarden och personsäkerheten. Driften inkluderar åtgärder för energioptimering och energieffektivisering. Underhållsbehov behöver sammanställas i en långsiktig underhållsplan för att skapa framförhållning kring genomförande vad gäller tid och ekonomiska resurser.

Det administrativa arbetet säkerställer dokumentation och uppföljning av avtal och försäkringar samt hantering av inomkyrkliga system. Delar av det administrativa arbetet kan utföras av en särskilt utsedd administratör.

I arbetet ingår också att planera för egenkontroll av myndighetskrav, medverka i arbetet med lokalförsörjningsplanen och hålla sig uppdaterad om verksamhetens utveckling samt bidra med drift- och underhållskompetens i fastighets- och lokalprojekt.

Funktionen innebär att planera drift- och underhållsinsatserna för samtliga byggnader och installationer med hänsyn till miljö-, kulturmiljö-, energi- och klimat- anpassningsfrågor.

Kunskaper

Den som planerar förvaltningen av byggnader och installationer behöver ha kunskaper om:

- kyrkoordningens bestämmelser om god ekonomisk förvaltning och affärsmässiga upphandlingar
- vilka arbetsmoment vid tillsyn, skötsel och underhåll som behöver riskbedömas i det systematiska arbetsmiljöarbetet
- inomkyrkliga regler kring inköp samt gällande inköspolicy
- budgetering och ekonomisk redovisning av fastighetsförvaltningen som stödjande verksamhet till församlingen
- målområden inom Svenska kyrkans färdplan för klimatet som är särskilt relevanta för fastighetsförvaltningen
- risker vid ett förändrat klimat och vad de innebär för fastighetsförvaltningen
- lagar, förordningar och föreskrifter som reglerar personsäkerhet, besiktningar och egenkontroller av tekniska system och utrustning i och i anslutning till varje fastighet
- husbyggnads- och installationsteknik – byggmateriallära, byggnadsteknik, byggnadsfysik, värme, ventilation, el, styr- och reglersystem samt vilka faktorer som har mest påverkan på energianvändningen

- fastighetsägarens skyldigheter enligt miljöbalken och skadliga ämnens gränsvärden och deras miljö- och hälsopåverkan
- de krav som ställs på avfallshantering enligt avfallsförordningen, miljöbalken samt lokala bestämmelser om avfallshantering
- de krav som ställs på kemikaliehantering enligt gällande lagstiftning
- kulturmiljölagens bestämmelser kring kyrkliga kulturminnen, samt krav på vård- och underhållsplaner som redovisar hur de kyrkliga kulturminnen ska vårdas och underhållas så att det kulturhistoriska värdet inte minskar
- kulturmiljölagens och begravningslagens bestämmelser kring att vidta de beredskapsförberedelser som behövs under kris och höjd beredskap
- olika former av stöd (ersättning och bidrag) som kan sökas för att finansiera åtgärder i fastighetsbeståndet.

Färdigheter och förmågor

Den som planerar förvaltningen av byggnader och installationer behöver ha förmåga att:

- tillämpa lagar, förordningar samt bestämmelser som reglerar fysisk arbetsmiljö, säkerhet, skydd av miljö och hushållning med resurser
- analysera bygghandlingar, ritningar och scheman som rör byggnaden och dess tekniska system och använda dessa som underlag för planering av drift och underhåll
- upprätta och uppdatera underhållsplaner, med utgångspunkt från besiktningar
- upprätta och uppdatera rutiner för tillsyn, så kallat ronderingsschema
- upprätta och uppdatera rutiner för arbetsuppgifter i daglig och periodisk skötsel
- följa upp fastighetens ekonomi, tekniska standard och säkerhet – inklusive nyckeltal för drift och underhåll
- ta fram underlag för upphandlingar för varor, tjänster och förvaltningsentreprenader för fastighetsförvaltningen
- teckna, tillämpa och följa upp avtal för drift och underhåll
- samordna drift och underhåll med församlingsverksamheten.

Planera förvaltning av utemiljö och begravningsplats

Inom Svenska kyrkan är förvaltningen av utemiljö och begravningsplats ofta ett omfattande arbete som kan liknas vid parkförvaltning. Utemiljön ska kunna nyttjas av alla, även de med funktionsnedsättning.

Förvaltning av utemiljö omfattar grönytor, planteringsytor, träd, naturmark och hårdgjorda ytor som till exempel grus och asfalt. Träd i den byggda miljön har stor betydelse för många ekosystemtjänster³ och för klimatanpassning av städer och tätorter. En stor del av den biologiska mångfalden är knuten till träd, i synnerhet gamla träd.

Utemiljön förvaltas hållbart genom utfasning av fossildrivna maskiner och verktyg som ersätts med fossilfria alternativ med mindre klimatpåverkan och bättre arbetsergonomi. För att ytterligare minska effekter av utsläpp av växthusgaser kan växter, träd och buskar planteras för att fånga upp koldioxid, i kombination med andra naturvårdande egenskaper.

Funktionen innebär att planera förvaltningen av samtliga utemiljöer inklusive kyrkotomter och begravningsplatser.

Kunskaper

Den som planerar förvaltningen av utomhusmiljöer behöver ha kunskaper om:

- kyrkoordningens bestämmelser om god ekonomisk förvaltning och affärsmässiga upphandlingar
- vilka arbetsmoment i markskötseln som behöver riskbedömas i det systematiska arbetsmiljöarbetet
- inomkyrkliga regler kring inköp samt gällande inköspolicy
- ekonomisk särredovisning och finansiering av fastighetsförvaltningen inom begravningsverksamheten
- Svenska kyrkans färdplan för klimatet och vad den innebär i praktiken för skötsel av utemiljön för att minska negativa effekter vid ett förändrat klimat
- teknisk standard och säkerhetskrav som gäller för fastighetens utrustning och installationer i den yttre miljön, inklusive kontroll av lekplatser samt gravstenssäkerhet och provtryckning av gravstenar
- skyldigheter enligt miljöbalken vad gäller skadliga ämnens gränsvärden och deras miljö- och hälsopåverkan
- krav som ställs på avfallshantering enligt avfallsförordningen, miljöbalken samt lokala bestämmelser om avfallshantering
- de krav som ställs på kemikaliehantering enligt gällande lagstiftning
- ekosystemtjänster, vid planering och åtgärder, för att skydda, utveckla eller återskapa ekosystem med hänsyn till naturen och dess biologiska mångfald

³ Definition av ekosystemtjänster: produkter och tjänster som ekosystemen ger människan och som bidrar till vår välfärd och livskvalitet. Källa Naturvårdsverket

- de särskilda krav som ställs på varsamhet och hänsyn i förvaltningen av de kulturhistoriska miljöer som skyddas enligt kulturmiljölagen samt områdesskydd enligt miljöbalken
- innehåll och betydelse av skötselplaner för utemiljö och begravningsplatser
- vanligt förekommande träd, gräsytor, buskar och perenner inom aktuell växtzon och växtplats, samt plantering, gödsling, skötsel och underhåll av dessa
- metoder, redskap och hjälpmedel vid underhåll av olika markbeläggningar
- olika former av ersättningar och bidrag som kan sökas för att finansiera åtgärder på begravningsplatser.
- de krav som ställs avseende gravkartor, och gravplatser enligt Begravningsförordning (1990:1147)

Färdigheter och förmågor

Den som planerar förvaltningen av utomhusmiljöer behöver ha förmåga att:

- identifiera och tillämpa lagar, förordningar samt bestämmelser som reglerar fysisk arbetsmiljö, säkerhet, skydd av miljö och hushållning med resurser
- ta fram skötselplaner som är anpassade till de objekt som ska skötas samt andra dokument som är styrande för verksamheten såsom budget och underhållsplan
- ta fram en årsplan samt fördelning av arbetsuppgifter för tillsyn, skötsel och egenkontroll
- ta fram instruktioner och skriftliga rutiner för markskötseln
- identifiera, planera och prioritera underhållsåtgärder som ska föras in i underhållsplanen
- följa upp markskötselns ekonomi, tekniska standard och säkerhet – inklusive nyckeltal för drift och underhåll
- ta fram underlag för upphandlingar av varor, tjänster och mindre förvaltningsentreprenader
- teckna, tillämpa och följa upp avtal för markskötseln
- samordna markskötselarbetet med församlingsverksamheten.

Utföra teknisk drift av byggnader och installationer

Teknisk drift, tillsyn och skötsel, är den fastighetsnära service och det vardagliga arbetet som syftar till att övervaka och sköta om byggnader och installationer för att skapa en trevlig, trygg och hälsosam miljö att vistas i.

Tillsyn sker för att ”titta till” byggnaden och notera att allt fungerar som det ska samt rapportera avvikelser och skador. I arbetet ingår inspektioner samt avläsning av olika mätare. I skötsel ingår planerade arbetsuppgifter som filterbyte, avloppspolning, snöröjning samt enklare reparationer. Det kan också handla om att energi-optimera befintliga system inom kyla, värme och ventilation.

Arbetet bör utföras genom rondering efter en på förhand genomarbetad arbetsplan, ett ronderingsschema. En god vardagsplanering effektiviserar arbetet samtidigt som det skapar beredskap för att hantera felanmälan och akuta händelser. Enklare reparationer och avhjälpande underhåll behöver noteras för att finnas som underlag för den långsiktiga underhållsplaneringen.

För vissa arbeten ställs det krav på särskilda behörigheter som antingen säkerställs genom att medarbetare får relevant utbildning, eller att en behörig yrkesperson anlitas. Det kan handla om:

- behörighet för att uppföra byggställningar
- förarbevis för mobila plattformar (skylift)
- truckkort för att hantera och köra truck
- tillstånd för heta arbeten⁴.

Kunskaper

Den som utför tillsyn och skötsel av Svenska kyrkans byggnader med tillhörande installationer behöver ha kunskaper om:

- relevanta lagar, regler och föreskrifter inom fastighetsdrift, med särskilt fokus på arbetsmiljörisker såsom arbete på hög höjd och med tunga lyft
- vilka miljömässiga hänsyn som krävs för att efterleva Svenska kyrkans färdplan för klimatet
- byggnaders in- och utvändiga konstruktion och material för att kunna hantera avvikelser samt utföra enklare reparationer på ett korrekt och säkert sätt
- byggnaders tekniska installationer för att kunna utföra felsökning, funktionskontroll och enklare justeringar på ett korrekt och säkert sätt
- hur restprodukter ska hanteras, vilket inkluderar, återvinning, farligt avfall samt miljöfarliga byggnadsmaterial
- vårdaspekter för de kyrkliga kulturminnena samt vilka typer av åtgärder som kräver tillstånd från länsstyrelsen.

⁴ *Heta arbeten* är en benämning på arbetsmetoder, utrustning och verktyg som alstrar värme eller gnistor. Tydliga exempel på heta arbeten är svets- och skärbeten med gasolbrännare eller snabbgående verktyg som vinkelslip och kapmaskiner eftersom de tidigare har orsakat många bränder. Källa Brandskyddsföreningen.

Färdigheter och förmågor

Den som utför tillsyn och skötsel av Svenska kyrkans byggnader med tillhörande installationer behöver ha förmåga att:

- genomföra och dokumentera rondering och åtgärder enligt fastställda rutiner
- utföra felsökning, bedöma åtgärdsbehov samt vidta åtgärder för felavhjälpning och förbättring av byggnadens funktioner och system
- välja lämpliga verktyg och metoder vid funktionskontroller och enklare reparationer utifrån gällande säkerhetsföreskrifter
- följa skötselanvisningar i vård- och underhållsplanen för de kyrkliga kulturminnena
- tolka och använda tekniska beskrivningar och manualer för drift
- bemöta besökare på ett sympatiskt och korrekt sätt utifrån aktuell situation (social kompetens för möten med människor i livets alla skeden).

Utföra markskötsel av utemiljö och begravningsplats

Att markskötseln fungerar är av avgörande betydelse för trivsel, säkerhet och tillgänglighet. Till stöd för markskötselarbetet bör det finnas skötselplaner och skötselinstruktioner som ger detaljanvisningar för hur arbetet ska utföras.

För vissa arbeten ställs det krav på särskilda behörigheter som antingen säkerställs genom att medarbetare får relevant utbildning, eller att en behörig yrkesperson anlitas. Det kan handla om:

- behörighet för att uppföra byggställningar
- förarbevis för mobila plattformar (skylift)
- körkort för traktor med monterade redskap
- truckkort för att hantera och köra truck
- tillstånd för heta arbeten.

Kunskaper

Den som utför markskötsel behöver ha kunskaper om:

- gällande regelverk och säkerhetskrav som gäller för fastighetens yttre miljö, inklusive lekplatser som ska kunna användas även under perioder med tjäle
- innehåll och betydelse av skötselplaner som är anpassade till de objekt som ska skötas samt andra dokument som är styrande för verksamheten såsom vårdprogram för kyrkliga kulturminnen och underhållsplaner
- metoder och material som ska användas vid skötsel i enlighet med skötselplanen och vid bekämpning av invasiva främmande arter åtgärder som krävs utifrån rådande väderlek och fastställd skötselplan
- metoder och förutsättningar vid nyplantering med hänsyn till växtbeståndet
- hur hårdgjorda ytor som hör till fastigheten anläggs och sköts
- hur dränering är konstruerad och sköts.

Färdigheter och förmågor

Den som utför markskötsel behöver ha förmåga att:

- genomföra och dokumentera rondering och åtgärder enligt fastställda rutiner
- utföra skötsel och underhåll av gräsytor, rabatter, buskar, häckar, träd och annan växtlighet utifrån fastställd skötselplan i syfte att skapa en säker och trygg utemiljö året om med ett lågt klimatavtryck
- utföra skötsel och enklare underhåll av markbeläggningar
- utföra skötsel och underhåll av lekplatser med tillhörande lekredskap, hårdgjorda ytor och belysning utifrån fastställda säkerhetsbestämmelser och rutiner
- utföra snöröjning och halkbekämpning för att göra platser säkra vintertid
- utföra tillsyn av gravvårdar för att säkerställa att de är korrekt och säkert monterade (gravvårdssäkringsarbete)
- att välja, och på ett säkert och för omgivningen hänsynsfullt sätt hantera, maskiner och redskap
- bemöta besökare på ett sympatiskt och korrekt sätt utifrån aktuell situation (social kompetens för möten med människor i livets alla skeden).

Energioptimering

Behovet av kompetens inom energioptimering beror till stor del på hur avancerade installationer församlingen eller pastoratet har i sina byggnader.

Där värme och ventilation i byggnaden styrs manuellt måste installationer läsas av och regleras på plats. En mer omfattande lösning är att installera ett styr- och regler-system som övervakar byggnadens tekniska installationer, och med vars hjälp det går att följa upp data för anslutna installationer samt styra och reglera dem.

Energioptimering är en viktig arbetsuppgift och handlar om att se till att befintliga system inom kyla, värme och ventilation fungerar optimalt ur ett energi- och drift-perspektiv. Det innebär till exempel att system inte motverkar varandra, att de är inställda på rätt temperatur, att värme inte ventileras bort i onödan och att energi-besparande funktioner fungerar som tänkt.

Kunskaper

Den som utför drift och underhåll av mer avancerade tekniska installationer behöver ha fördjupade kunskaper om tekniska system i fastigheter för utförande av felsökning, funktionskontroll och reparationer. Dessutom behövs kunskaper om:

- tillämpning av lagar, regler och föreskrifter inom fastighetsförvaltning och fastighetsunderhåll, relevanta för funktionen
- effektmålen för Svenska kyrkans färdplan för klimatet och vad de innebär för fastighetsförvaltningen
- grundläggande systemfunktioner, tekniska begrepp, beteckningar, symboler och fysiska enheter inom fastighetsautomation samt styr- och reglerteknik
- fastighetsstyrningens funktioner och dess påverkan på inomhusklimat, ljusreglering och närvarostyrning
- byggnaders in- och utvändiga konstruktion samt ingående material för att kunna utföra service- och reparationsarbete i olika typer av byggnader på ett korrekt och säkert sätt
- kravspecifikationer och dokumentation med koppling till fastighetens tekniska system
- hur felsökning, mätning och felavhjälpning genomförs i fastighetens olika styrsystem på ett säkert och fackmannamässigt sätt
- vikten av förebyggande och avhjälpande underhåll inom fastighetsautomation samt möjliga konsekvenser vid bristande underhåll
- de särskilda krav på varsamhet och hänsyn som ställs på förvaltningen av kyrkliga kulturminnen enligt kulturmiljölagen
- hur energibesparande åtgärder kan genomföras så att de påverkar miljöns kulturhistoriska värden i så liten utsträckning som möjligt
- hur orglar påverkas av omgivande klimat.

Färdigheter och förmågor

Den som utför drift och underhåll av en fastighets tekniska installationer behöver ha förmåga att:

- välja och hantera relevanta mätinstrument för att utföra kontroller av byggnadens system, funktioner och säkerhet såsom fukt, brandskydd, el, värme/kyla och ventilation
- utföra funktionskontroller på fastighetens styr- och reglersystem samt utifrån resultatet vidta lämplig åtgärd eller rapportera för vidare hantering
- bedöma och ta ställning till åtgärdsbehov i byggnadens system, funktioner och säkerhet som upptäcks i samband med exempelvis rondering och andra systematiska kontrollarbeten
- vidta åtgärder för optimerad energianvändning samt utarbeta anpassade och långsiktigt hållbara lösningar ur ett klimat-, miljö-, och ekonomiskt perspektiv
- dokumentera utförda kontroller, mätningar och åtgärder i fastigheter enligt fastställda rutiner
- använda IT för arbetsorderhantering och kommunikation med kollegor.
- bedöma vilka konsekvenser aktiviteter och åtgärder som planeras och genomförs kan få på byggnader som skyddas av kulturmiljölagen.

Specialistfunktioner

När det behövs specialistkompetens kan det vara aktuellt att hämta stöd utanför sin egen organisation. Alla stift har medarbetare som kan ge råd och stöd i olika fastighets- och kulturarvsrelaterade frågor. Många genomför platsbesök, besiktningar och hjälper till vid utredningar. Det finns också möjlighet att köpa konsulttjänster från vissa stift, annars kan tjänsterna behöva handlas upp externt. En rekommendation är att alltid börja med att söka kontakt med stiftet vid överväganden om att ta in externa tjänster.

Kulturarv

När åtgärder ska utföras som kräver tillstånd av länsstyrelsen behöver församlingar och pastorat ofta ta hjälp av antikvariska konsulter. Det kan handla om att ta fram relevanta kulturhistoriska utredningar, antikvariska förundersökningar och tillståndsanalyser inför ett ombyggnads- eller renoveringsprojekt. I länsstyrelsens tillstånd kan det ställas särskilda krav för genomförandet av åtgärden och att arbetet följs av en antikvarisk medverkan och antikvarisk dokumentation.

Arbetet med det kyrkliga kulturarvet är integrerat i Svenska kyrkans verksamhet och fastighetsförvaltning. De olika krav som ställs på församlingar och pastorat i kyrkoordningen och i kulturmiljölagstiftningen ger upphov till olika arbetsuppgifter. Stiftet har i sitt främjande och tillsynsarbete i uppdrag att främja en god förvaltning i pastorat, församlingar och samfälligheter. Stöd i arbetet med det kyrkliga kulturarvet kan till exempel behövas inom dessa områden:

- inför upprättande och uppdatering av vård- och underhållsplaner för kyrkor, kyrkotomter, begravningsplatser och kyrkliga inventarier
- inför upprättande av förslag, beskrivningar och arbetshandlingar för planerade åtgärder på skyddade kyrkobyggnader, kyrkotomter, begravningsplatser och kyrkliga inventarier så att dessa tar hänsyn till kulturhistoriska värden
- vid upprättande och revidering av inventarieförteckningar och vid inventarievård
- vid upprättande av tillståndsansökningar till länsstyrelsen, och i dialog och samråd med länsstyrelsen
- vid upprättande av bygglovsansökan/byggnämnan till kommunen
- vid upprättande av en KAE ansökan
- hitta antikvariska konsulter vid genomföranden av åtgärder där länsstyrelsen ställt krav på antikvarisk medverkan i sitt beslut
- vid planering av anpassningar för att bevara kulturarvet i ett förändrat klimat.

Energi och klimat

Det finns både miljömässiga och ekonomiska argument för att energieffektivisera mer inom Svenska kyrkan. Men energibesparande åtgärder som fungerar väl i vanliga byggnader, som till exempel att isolera vindar med moderna material, fungerar inte alltid i kulturhistoriska miljöer. Inför ett beslut om energieffektivisering är det därför viktigt att konsekvenserna för de kulturhistoriska värdena utreds och analyseras. Om åtgärderna innebär väsentliga ändringar krävs länsstyrelsens tillstånd. Ta alltid kontakt med länsstyrelsen för samråd oavsett åtgärdens omfattning. Även mindre åtgärder kan få stora konsekvenser och på sikt leda till skador.

Att söka stöd i energi- och klimatfrågor kan innebära att få hjälp att utvärdera, utreda, planera och projektera för energieffektivisering. En energikartläggning är ett bra verktyg för att utvärdera byggnadens energiförbrukning och hitta kostnads-effektiva åtgärder.

Energieffektivisering handlar om att minska energianvändningen genom att till exempel tilläggsisolera vindar och byta ljuskällor eller belysningsarmaturer. Det kan också handla om alternativ för uppvärmning och elproduktion.

Stöd i energi- och klimatarbetet kan till exempel behövas för att:

- tillämpa, följa upp och uppdatera verksamhetens miljöledningssystem om ett sådant finns, för att uppnå fastställda klimat-, miljö- och hållbarhetsmål
- identifiera och föreslå lämpliga energieffektiviseringsåtgärder med hänsyn till verksamhetens uppsatta mål, byggnadens funktionalitet och dess brukare
- ta fram beslutsunderlag inklusive planering och kalkylering med inriktning på användning och tillförsel av energi – energiberäkningar och livscykelanalyser
- ta fram underlag för upphandlingar av tjänster och entreprenader med fokus på energieffektivisering
- leda och koordinera projekt med fokus på energieffektivisering i kombination med god inomhusmiljö.

Organisera fastighetsförvaltningen

Förvaltningsorganisationen kan vara gemensam för enhetens samtliga fastigheter eller uppdelad beroende på om fastigheterna används för den grundläggande uppgiften, för begravningsverksamheten eller för näringsverksamhet. Oavsett storlek på fastighetsinnehavet måste arbetet utföras av personer med rätt kompetens.

Vissa arbetsuppgifter, som tillsyn och skötsel, behöver utföras på plats medan arbetsuppgifter av mer administrativ karaktär till stor del kan utföras på distans.

Det är församlingens och pastoratets individuella förutsättningar som avgör hur arbetet med fastigheterna bäst kan organiseras. Exempel på förutsättningar är storleken på fastighetsinnehavet, om det är geografiskt utspritt och hur tekniskt komplicerat det är att förvalta fastigheterna. Andra förutsättningar kan vara vilken kompetens som finns inom organisationen och vilka medarbetare som är möjliga att rekrytera.

Att bedöma arbetskraftsbehovet för tillsyn och skötsel

Frekvens och tidsåtgång för arbetsuppgifter inom fastighetsskötsel varierar mycket beroende på vilka slags byggnader det handlar om, deras storlek, ålder och skick samt om mängden installationer. Även hur församlingens och pastoratets fastighetsförvaltning är organiserad påverkar.

Arbetsvolymmätning är ett verktyg för att bedöma arbetskraftsbehovet för exempelvis fastighetsskötsel, grönytearbete och lokalstädning. Arbetsvolymmätning utförs på uppdrag av församling eller pastorat, och kan göras för hela fastighetsinnehavet eller för enstaka byggnader och kyrkogårdar. Resultatet av mätningen kan till exempel användas för att få fram bemanningsbehov, för särredovisning av kostnader eller vid organisationsförändringar.

Läs mer...

om hur arbetet kan utföras av mätkonsulter utsedda av Skao:

➔ [Arbetsvolymmätning](#)

Att uppfylla kompetensbehovet genom samverkan och utkontraktering

Genom att samverka inom Svenska kyrkan, så kallat inomkyrkligt tillhandahållande, går det att samnyttja resurser och organisera hanteringen av fastigheter mer effektivt. Exempelvis genom att en församling anställer en förvaltare eller en drifttekniker som flera församlingar delar på vad gäller arbetstid och kostnad. Fördelen med att samverka inom Svenska kyrkan är att det inte tillkommer moms på kostnaden, jämfört med om tjänsten handlas upp av extern part.

Ett alternativ för en församling eller ett pastorat som har svårt att skapa en ändamålsenlig förvaltningsorganisation, kan vara att upphandla en bestående förvaltningstjänst över längre tid, vilket brukar kallas utkontraktering (eller outsourcing). Det finns många företag som erbjuder förvaltningstjänster och dit hör också kyrkliga servicebyråer.

Flera stift erbjuder tjänsten samordnande fastighetsförvaltare som är en typ av inomkyrklig förvaltningsentreprenad. Även här gäller att tillhandahållna tjänster kan faktureras utan moms, under förutsättning att tjänsterna tillhandhålls direkt från stift eller annan ekonomisk enhet inom Svenska kyrkan och inte via ett dotterbolag eller annan sammanslutning som inte är en del av trossamfundet.

Att lägga ut kyrkogårdsskötseln på entreprenad kräver en hög grad av planering och uppföljning eftersom arbetet måste anpassas till när det inte pågår gravsättningar och begravingar. Kyrkogårdsskötsel handlar också om mer än att sköta grönytor eftersom kyrkogårdsarbetarna har en betydelsefull uppgift i att möta besökare och svara på frågor om begravningsplatsen.

När det finns behov av en specifik kompetens vid enstaka tillfällen kan det bli aktuellt att handla upp konsulttjänster. Exempel på kompetenser som kan behöva handlas upp är arborister, tekniska specialister, jurister, antikvarier, konservatorer, byggprojektledare och fastighetsekonomiska experter. Vid större upphandlingar kan hjälp behövas från professionella inköpare eller från stiftet.

Bemanna för ett litet fastighetsinnehav

Med ett litet fastighetsinnehav finns det inte ekonomiskt utrymme att anställa en person på heltid per funktion inom fastighetsförvaltningen. En lösning kan vara att funktionerna utförs inom ramen för delade tjänster.

Ledning och uppföljning av fastighetsförvaltningen ligger alltid på kyrkoherden, om det inte går att fördela befogenheterna.

Planering av förvaltningen av byggnader och installationer är något som kan göras tillsammans med andra arbetsuppgifter som ekonomi eller administration. Funktionen kan också bemannas i samverkan med andra församlingar och pastorat, eller handlas upp som förvaltningsentreprenad över längre tid. När tjänster köps in direkt av stiftet eller av annan församling och pastorat (inomkyrkligt tillhandahållande) kan dessa faktureras utan moms.

Planering av förvaltningen av utomhusmiljöer kan bemannas i samverkan med andra, handlas upp som en förvaltningsentreprenad eller kombineras med mer praktiska arbetsuppgifter inom markskötsel.

Tillsyn och skötsel av byggnader och installationer kan vara del av en vaktmästar-/kyrkvaktmästartjänst som även kan omfatta tjänstgöring vid förrättningar och lokalvård. Det förekommer även delade tjänster där tillsyn och skötsel av byggnader och installationer samt utemiljö/begravningsplats utförs av samma person. Ett annat sätt att organisera tillsyn och skötsel av utemiljö/ begravningsplats är att den utförs av samma person som arbetar med planering av utemiljöer. Arbetsuppgifterna kan också utföras av samma person som arbetar med gravplatsvisning, gravgrävning och gravsättning.

Fastighetstekniker kan anställas i samverkan med andra församlingar eller köpas som tjänst. Både stöd i kulturarvsfrågor, energi- och klimatfrågor kan inhämtas inom ramen för stiftens främjande. Vid särskilda behov kan konsultstöd behöva upphandlas.

Funktion	Heltid	Del av annan tjänst	Samverka med andra	Stöd inom ramen för stiftens främjande	Köpa in tjänst av konsult eller servicebyrå	Köpa in entreprenad av konsult eller servicebyrå
Leda och följa upp fastighetsförvaltningen		X				
Planera förvaltningen av byggnader och installationer		X	X			X
Planera förvaltningen av utemiljö/ begravningsplats		X	X			X
Utföra tillsyn och skötsel av byggnader och installationer		X	X		X	
Utföra tillsyn och skötsel av utemiljö/ begravningsplats	X	X				
Energioptimering			X		X	
Stöd i kulturarvsfrågor				X	X	
Stöd i energi- och klimatfrågor				X	X	

Matrisen är ett exempel på hur kompetensbehovet inom fastighetsförvaltningen kan fyllas för församlingar och pastorat med ett litet fastighetsinnehav.

Bemanna för ett stort fastighetsinnehav

Med ett större fastighetsinnehav kan det vara en fördel att samla arbetet med de fastigheter som används för församlingsverksamheten, begravningsverksamheten och eventuell näringsverksamhet under en fastighets- och kyrkogårdschef. Det är dyrt att ha parallella organisationer och en större organisation kan ge bättre möjlighet att rekrytera personer med rätt kompetens.

En fastighetschef som rekryterats från fastighetsbranschen har kompetensen att planera förvaltningen av byggnader och installationer. Att planera förvaltning av utemiljö/begravningsplatser kräver normalt andra kunskaper och färdigheter. Ett pastorat med ett stort fastighetsinnehav har möjlighet att ha en person anställd på hel eller deltid för att utföra dessa arbetsuppgifter. För större utvecklingsprojekt som till exempel vid nyanläggningar och omdisponering behöver konsulter handlas upp.

Ett stort fastighetsinnehav kan ge ekonomiskt utrymme för att anställa en eller flera fastighetsskötare som arbetar med tillsyn, skötsel och enklare underhåll av byggnader och installationer. Det kan även finnas utrymme att anställa en drifttekniker på heltid.

Det är möjligt att ha renodlade utemiljötjänster men det är även möjligt med delade tjänster där tillsyn och skötsel av byggnader och installationer ingår.

Både stöd i kulturarvsfrågor, energi och klimatfrågor kan inhämtas inom ramen för stiftens främjande. Vid särskilda behov kan konsultstöd behöva upphandlas.

Funktion	Heltid	Del av annan tjänst	Samverka med andra	Stöd inom ramen för stiftens främjande	Köpa in tjänst av konsult eller servicebyrå	Köpa in entreprenad av konsult eller servicebyrå
Leda och följa upp fastighetsförvaltningen	X	X				
Planera förvaltningen av byggnader och installationer	X	X	X			X
Planera förvaltningen av utemiljö/begravningsplats	X	X	X			
Utföra tillsyn och skötsel av byggnader och installationer	X	X			X	
Utföra tillsyn och skötsel av utemiljö/begravningsplats	X	X				
Energioptimering	X		X		X	
Stöd i kulturarvsfrågor				X	X	
Stöd i energi- och klimatfrågor				X	X	

Matrisen är ett exempel på hur kompetensbehovet inom fastighetsförvaltningen kan fyllas för församlingar och pastorat med ett stort fastighetsinnehav.

Verksamhets- och stödfunktioner nära fastighetsförvaltning

För att ha lokaler som fungerar väl måste fastighetsförvaltningen kunna bedrivas dels i samverkan med församlingsverksamheten som använder lokalerna, dels tillsammans med andra stödjande funktioner inom församlingen.

De som leder verksamheten i lokalerna behöver bistå fastighetsförvaltningen genom att notera och rapportera fel och brister som behöver åtgärdas. Det handlar om att bidra i tillsynen av byggnaden genom att använda ”ögon, öron och näsa”.

Samordning med stödjande funktioner som lokalvård, vård av inventarier, säkerhetsfrågor och avfallshantering är nödvändiga. Hur och när arbetet utförs kan påverka verksamhetens möjlighet att använda lokalerna.

Att samordna olika arbetsuppgifter kräver generellt god arbetsledning. Vissa enheter kan låta samma medarbetare utföra arbetsuppgifter inom fastighetsförvaltning, till exempel tillsyn och skötsel, och annan stödfunktion, till exempel lokalvård och avfallshantering, men då måste arbetsledaren hjälpa till med löpande prioritering.

Verksamhetens tillsyn av lokalerna

All församlingsverksamhet behöver ta ansvar för lokalerna och anmäla fel och brister till den som ansvarar för fastighetsförvaltningen. För att detta ska fungera måste det finnas en rutin för felanmälan. Det måste också ske löpande kontakter mellan fastighetsorganisationen och verksamheten i lokalerna.

Inom Svenska kyrkan kan verksamhetens tillsyn av lokaler utföras av till exempel: husmor, vaktmästare, klockare, lokalvårdare och kyrkvårdar.

Verksamhetens tillsyn av lokalerna kan i sin enklaste form handla om att exempelvis notera:

- fuktskador
- skadedjur
- avvikande lukt
- avvikande ljud
- skadegörelse
- temperaturskillnader.

Verksamheten bör också se till att belysningen är släckt och att kranar, dörrar och fönster är stängda när lokalen lämnas. Det är också viktigt att se till att utrymningsvägar inte är blockerade med möbler och inventarier.

Beroende på bemanning, resurser och byggnadens geografiska läge kan det också vara klokt att låta verksamheten göra vissa mätaravläsningar enligt instruktion. Det kan spara både tid, pengar och klimatbelastning genom minskat resande.

Andra stödjande funktioner

Lokalvård

- Arbetet med lokalvård kan organiseras på olika sätt men generellt krävs både kunskap och goda rutiner.
- Städning av verksamhetslokaler som kyrkorum, expedition och församlingshem bör utföras av välutbildad personal. Städning av driftlokaler kan utföras av den som ansvarar för tillsyn och skötsel av fastigheten.

Att städningen fungerar och utförs på rätt sätt är viktigt för både arbetsmiljön och miljön men också för att uppnå en hållbar fastighetsförvaltning. Lokalvård behöver ske med rätt metoder för att inte förkorta livslängden på ytskikt, fast inredning samt inventarier. Detta gäller oavsett om det är lokaler i nybyggda eller flera hundra år gamla byggnader.

I kulturhistoriska miljöer, såsom kyrkorummen, ska lokalerna städas och inventarierna vårdas med särskild hänsyn till kulturhistoriska värden. Material, ytor och föremål kan vara mycket känsliga samtidigt som de slits hårt av alla som besöker kyrkorummet. Metod- och materialkrav i de kyrkliga kulturminnenas vård- och underhållsplaner bör vara vägledande när städinstruktioner tas fram för kyrkobyggnader och kyrkliga inventarier. Känsliga objekt kanske inte ska städas alls, utan enbart rengöras av en konservator.

God rengöring förebygger även problem med skadedjur som trivs i smuts, mörker, värme och fukt.

Vård och underhåll av orglar

Orglar som har en bestämd plats i kyrkorummet, och som inte är avsedda att flyttas, räknas som fast inredning. Mindre kororglar som kanske är försedda med hjul och därmed är flyttbara räknas vanligtvis till inventarierna. Med utgångspunkt från kulturmiljölagen och den praxis som utvecklats i anslutning till denna har orglar ibland räknats som inventarier, ibland som en del av kyrkans fasta inredning. Numera räknas orglar i regel som fast anbragd inredning enligt jordabalkens bestämmelser.

Det är viktigt att säkerställa kompetens i både vård och underhållsplanering och i den tekniska driften av orgeln. Det är därför bra om organisten har basala kunskaper om orgelns konstruktion.

Byggnadstekniskt finns många olika typer av orglar och de reagerar i varierande grad på förändringar i inomhusklimatet. Därför går det inte att ge några generella råd om vård och underhåll. Varje orgel måste bedömas utifrån de förhållanden som råder i den specifika kyrkobyggnaden. En allmän rekommendation är dock att använda orgeln regelbundet då det främjar instrumentets funktionalitet.

Vård och underhåll av de kyrkliga inventarierna

Enligt kulturmiljölagen ska det i varje församling finnas en förteckning över kulturhistoriskt värdefulla kyrkliga inventarier. Det är kyrkoherden och en kyrkvård, som även är ledamot i kyrkorådet eller församlingsrådet, som är formellt ansvariga för de kyrkliga inventarierna. Kyrkorådet utser en ledamot eller ersättare till kyrkvård. Ansvaret innebär att svara för inventariernas förvaring och vård samt för inventarieförteckningen. Kyrkoherden får delegera ansvaret till en annan präst i församlingen. I ett pastorat utses kyrkvärden i respektive församlingsråd.

Det är inte alltid de inventarieansvariga som dagligen hanterar inventarierna. Därför behöver ansvaret vara tydligt fördelat, och skötselinstruktioner och städru-tiner finnas framtagna. Av dem bör det till exempel framgå vilka inventarier som enbart får rengöras av en konservator.

Att vårda och underhålla kyrkliga inventarier kan vara förknippat med stora kostnader för vilka det går att få kyrkoantikvarisk ersättning. Underhållsplaneringen för kyrkobyggnaden och begravningsplatsen behöver därför samordnas med den för de kyrkliga inventarierna. Tänk på att upphandling av en konservator ofta kräver lång framförhållning.

Övriga inventarier – möbler, ljudanläggningar med mera

Beslut och inköp av inventarier ligger inom ramen för verksamheten, och berör normalt inte fastighetsförvaltningen. I den mån det handlar om monterad inredning och utrustning är det dock viktigt att samråda med den som tekniskt sköter om lokalerna, så att inte väggar eller andra installationer tar skada. Om byggnaden är skyddad enligt 4 kap. kulturmiljölagen måste även länsstyrelsen kontaktas för att bedöma om åtgärden kräver tillstånd.

Verksamheten bör därför informera den fastighetsansvarige före anskaffning, utbyte eller avveckling av inredning och teknisk utrustning. Inför anskaffning bör det också finnas en särskild plan för hur mer avancerad utrustning, som till exempel ljudanläggningar, ska skötas.

Säkerhetsarbete – SBA, larm och bevakning

Svenska kyrkans lokaler är offentliga miljöer där människor ska känna trygghet och gemenskap. När hat och hot riktas mot trossamfund kan det skada både människor, verksamhet och lokaler som verksamheten bedrivs i.

Församling och pastorat behöver ha ett systematiskt säkerhetsarbete för att se över alla delar av sin verksamhet vilket även inkluderar fastighetsförvaltningen. Dessa arbetsuppgifter kan ligga på olika medarbetare i församlingens eller pastoratets verksamheter.

Det systematiska säkerhetsarbetet kan grovt delas upp i följande riskkategorier:

- liv och hälsa
- systematiskt brandskyddsarbete
- stöldsäkerhet
- skadegörelse.

För att skapa ett fungerande skydd mot dessa risker behöver det finnas goda kunskaper om riskhantering, krisplanering samt inom fysisk-, brand-, person- och informationssäkerhet.

Hantering av farligt avfall

En fastighetsägare har ansvar för att avfallshanteringen inom fastigheten är väl ordnad, uppfyller de myndighetskrav som finns samt svarar för att fastigheten inte utgör en risk för miljön. Alla arbetsuppgifter som följer av detta ansvar ligger inom ramen för fastighetsförvaltningen.

Som farligt avfall räknas exempelvis uttjänta batterier, glödlampor och andra ljuskällor, lösningsmedel, rengöringsmedel, vissa bekämpningsmedel, färg, limrester och elavfall. För dessa ställs särskilda krav på avfallshantering och rapportering som måste hanteras av den verksamhet inom församlingen eller pastoratet som ger upphov till avfallet.

Miljösamordning

Om församlingen eller pastoratet arbetar systematiskt med miljöfrågorna, till exempel genom Svenska kyrkans miljödiplomering, utses en miljösamordnare och/eller miljögrupp i verksamheten. Dessa har en fördjupad kunskap och insikt i församlingens miljöpåverkan, och kan vara ett stöd i hur fastighetsförvaltningen påverkar och kan stärkas av övrig verksamhet.

Bilaga 1

Om kulturmiljölagen och begravningslagen

Kulturmiljölagens 4:e kapitel reglerar skyddet av de kyrkliga kulturminnena. De kulturhistoriska värdena i kyrkobyggnader, kyrkotomter, kyrkliga inventarier och begravningsplatser är skyddade av lagens bestämmelser. En kyrkobyggnad är enligt lagen byggnader som före den 1 januari 2000 var invigda för gudstjänst samt ägdes eller förvaltades av Svenska kyrkan (KML 4 kap. 2 §). Enligt lagen får kyrkobyggnader, kyrkotomter och begravningsplatser som tillkommit före 1940 inte på något väsentligt sätt ändras utan tillstånd av länsstyrelsen. Det finns också yngre kyrkobyggnader och kyrkotomter som omfattas av den så kallade tillståndsplikten enligt särskilt beslut av Riksantikvarieämbetet eller länsstyrelserna.

Kulturmiljölagen reglerar också att Svenska kyrkan har rätt till viss ersättning av staten för kulturhistoriskt motiverade kostnader i samband med vård och underhåll av de kyrkliga kulturminnena. Statens ekonomiska ansvarstagande sker genom den så kallade kyrkoantikvariska ersättningen, KAE. Det är statens sätt att kompensera Svenska kyrkan för de inskränkningar och fördyringar som bestämmelserna i kulturmiljölagen innebär vid vård- och underhållsåtgärder av de kyrkliga kulturminnena. Kyrkoantikvarisk ersättning kan som huvudregel inte användas till åtgärder som täcks av begravningsavgiften. Alla folkbokförda i Sverige som betalar kommunalskatt betalar också en begravningsavgift, som ska täcka kostnaderna för den allmänna begravningsverksamheten samt skötsel, vård och underhåll av såväl begravningsplats som kulturhistoriskt värdefulla gravar som tillfallit upplåtaren, huvudmannen.

Kulturmiljölagen skyddar också fornminnen (2 kap.) och byggnadsminnen (3 kap.).

Inom de kyrkliga miljöerna kan historiska lämningar finnas som bedöms vara fornlämningar. De är registrerade och sökbara via tjänsten Fornsök. Det kan också finnas oupptäckta fornminnen vilka har samma lagskydd. Det är förbjudet att utan tillstånd ändra eller skada en fornlämning. Om det finns planer på att uppföra en byggnad eller anläggning eller annan åtgärd bör länsstyrelsen kontaktas för att inhämta information om någon fornlämning kan beröras.

Bland byggnaderna en församling förvaltar kan det finnas byggnader som genom särskilt beslut av länsstyrelsen är skyddade som byggnadsminne (3 kap. KML). Det är byggnader som bedöms ha ett synnerligen högt kulturhistoriskt värde. För en byggnad som har förklarats som byggnadsminne upprättas skyddsbestämmelser. Dessa anger på vilket sätt byggnaden ska vårdas och underhållas samt i vilka avseenden den inte får ändras. Om det finns särskilda skäl får länsstyrelsen lämna tillstånd till att ett byggnadsminne ändras i strid mot skyddsbestämmelserna.

Åtgärder på kyrkobyggnader, kyrkotomter, inventarier

Enligt Riksantikvarieämbetets föreskrifter om kyrkliga kulturminnen (KRFS 2012:2) ansvarar fastighetsägaren för att det finns vård- och underhållsplaner för kyrkobyggnader, kyrkotomter och begravningsplatser som skyddas av kulturmiljölagen. Planen ska redovisa hur objekten ska vårdas och underhållas så att det kulturhistoriska värdet inte minskas och utseende och karaktär inte förvanskas. Både sedvanligt underhåll och tillståndspliktiga åtgärder ska framgå av planen, som ska revideras minst vart tionde år. Länsstyrelsen ska ges en möjlighet att yttra sig över planen innan den fastställs av kyrkorådet.

Kulturmiljölagen preciserar att det krävs tillstånd från länsstyrelsen för att genomföra väsentliga ändringar som påverkar kulturhistoriska värden i en kyrkobyggnad eller på en kyrkotomt. Sådana väsentliga ändringar kan för kyrkobyggnaden handla om rivning, flyttning, ombyggnad, ingrepp i eller ändring av byggnadens exteriör eller interiör. För kyrkotomt handlar det om utvidgning av tomten, uppförande eller väsentlig ändring av byggnader, murar, vegetation med mera.

Kyrkliga inventarier av kulturhistoriskt värde ska förvaras och vårdas väl. En förteckning över dessa inventarier ska finnas i varje församling. Det krävs bland annat tillstånd från länsstyrelsen för att reparera eller ändra ett föremål i förteckningen.

Inför alla typer av ändringar på en kyrkobyggnad behöver en bygglovsansökan och/eller bygganmälan lämnas in till kommunen. Kommunens tillståndsprövning utgår från plan- och bygglagens krav på att ändringar av en byggnad ska utföras varsamt så att hänsyn tas till byggnadens karaktärsdrag samt till dess tekniska, kulturhistoriska, miljömässiga och konstnärliga värden. Förvanskningförbudet gäller vid alla ändringar, såväl exteriört som interiört, och oberoende av om en åtgärd är bygglovspliktig eller inte.

Begravningsplatser

Begravningsverksamheten är en allmän samhällelig uppgift som regleras genom begravningslagen. Huvudmän för begravningsverksamheten är församlingar/pastorat eller kommuner, vilka har i ansvar att hålla allmänna begravningsplatser för dem som bokförda inom ett visst förvaltningsområde. Svenska kyrkans församlingar/pastorat är huvudmän för begravningsverksamheten i hela landet, förutom i Tranås och Stockholm där kommunen bär detta ansvar. Utöver begravningslagen är bland annat kulturmiljölagen, plan- och bygglagen och miljöbalken tillämpliga för begravningsverksamheten.

I begravningslagen understryks den enskilde gravrättsinnehavarens rättigheter och skyldigheter gällande gravanordningens utformning och skötsel. I lagens 7:e kapitel ges möjligheter för upplåtaren, det vill säga huvudmannen, att skydda och behålla kulturhistoriskt värdefulla gravanordningar.

Kulturmiljölagen preciserar att det krävs tillstånd från länsstyrelsen för att utvidga eller på annat sätt väsentligt ändra begravningsplatsen, samt för att uppföra ny byggnad eller fast anordning. Det krävs också tillstånd för att riva eller väsentligt ändra befintlig byggnad eller fast anordning som murar, portaler eller medveten gestaltad vegetation.

Tillståndsplikten gäller begravningsplatser som anlagts före 1940. Det finns också yngre begravningsplatser som omfattas av tillståndsplikt genom särskilt beslut av Riksantikvarieämbetet eller länsstyrelserna. Krav på tillstånd gäller även om planerad ändring ska göras inom ett område som har tillkommit senare än 1939, om begravningsplatsen i övrigt är äldre.

Enligt Miljöbalk (1998:808) ska det första kapitlet tillämpas så att värdefulla natur- och kulturmiljöer skyddas och vårdas. Biotopskydd regleras i 7 kap. 11§.

Svenska kyrkans beredskapsförberedelser och de kyrkliga kulturminnena

Av 4 kap. 15a § kulturmiljölagen framgår att Svenska kyrkan och dess organisatoriska delar ska vidta de beredskapsförberedelser som under höjd beredskap behövs för vård och underhåll av de kyrkliga kulturminnena. Kraven på beredskapsförberedelser innebär att Svenska kyrkan i händelse av höjd beredskap och krig ska ha kapacitet att bära det åtagande som den har i fredstid. Detta bygger på en logik som gäller civilförsvaret allmänt, nämligen att den ”vanliga” verksamheten även i sådana situationer ska kunna bedrivas så långt det är möjligt. Svenska kyrkan ska alltså även vid hot om väpnad konflikt eller i krigstid ha tillgång till kompetens och kapacitet att vårda och underhålla de kyrkliga kulturminnena enligt kulturmiljölagens krav.

Det sätt Svenska kyrkan arbetar med krisberedskap och beredskapsförberedelser då det gäller de kyrkliga kulturminnena bör utgå från de principer som enligt kyrkoordningen gäller för verksamheten i stort. I kyrkoordningens 2 kap. 11 §, 6 kap. 5 § och 12 kap. 2 § finns krav på respektive nivå inom Svenska kyrkan att vidta de förberedelser som behövs för verksamheten under kris och höjd beredskap.

Bilaga 2

Färdplan för klimatet

Svenska kyrkans färdplan för klimatet initierades genom ett beslut av kyrkomötet 2018, och antogs av kyrkostyrelsen 2019 efter en gemensam beredning av Svenska kyrkans nationella nivå och stiftet. Färdplanen skapar en gemensam klimatstrategi för hela Svenska kyrkan och svarar på biskoparnas uppmaningar i Ett biskopsbrev om klimatet.

Svenska kyrkans färdplan för klimatet har tre övergripande effektmål som ska uppnås senast år 2030. Klimatfrågan är närvarande i de flesta av kyrkans verksamheter, såsom i den grundläggande uppgiften, fastigheter, begravningsverksamhet, inköp och i det internationella arbetet. För att tydliggöra hur olika verksamheter kopplar till färdplanen har den delats in i åtta målområden.

Vägen till effektmålen år 2030 är också uppdelad i tre etapper. Den första etappen pågick från 2020 till och med 2023, den andra påbörjades 2024 och pågår till och med 2027 och den sista etappen planeras pågå från 2028 till och med 2030. För varje etapp utvecklas nya etappmål. Målen i färdplanen ska uppfyllas gemensamt av församlingar och pastorat, stift och nationell nivå. Det kräver att alla bidrar, men bidragen kan se ut på olika sätt.

De målområden i andra etappen som är särskilt viktiga för fastighetsförvaltningen är:

2. Energianvändning och byggnader
5. Begravningsplatser, markanläggningar och maskiner
6. Konsumtion och investeringar
7. Klimatanpassning och krisberedskap

Energianvändning och byggnader

Energianvändning i Svenska kyrkans cirka 20 000 byggnader medför en betydande klimatpåverkan. Vi behöver arbeta systematiskt och innovativt med att både minska och effektivisera energianvändningen. Lokalförsörjningsplaner är viktiga verktyg för att se över lokalbehoven. Vi ska enbart använda energi när det finns ett behov, optimera befintliga installationer och använda de mest hållbara produkterna. Till och med 2027 ska:

- den totala köpta energimängden per kvadratmeter för uppvärmning och el i byggnader genom effektivisering ha minskat med minst 5 procent per år under etappen. Det motsvarar en maximal genomsnittlig energianvändning på 115 kWh/m² per år för uppvärmda ytor vid etappens slut
- de totala klimatpåverkande utsläppen från energianvändning ha halverats under etappen

- krematorieverksamheten använda uteslutande fossilfria stödbränslen och utsläppen från stödbränslet uppgå till maximalt 20 kg CO₂/kremation
- fossil eldningsolja för uppvärmning vara helt utfasad. Övriga fossila bränslen för uppvärmning ska vara planerade för utfasning senast till 2030
- samtliga enheter inom Svenska kyrkan ha gjort aktiva val av förnybar el. Om möjligt ska elen vara märkt Bra Miljöval.

Begravningsplatser, markanläggningar och maskiner

Svenska kyrkan är den huvudsakliga huvudmannen för begravningsverksamheten i Sverige, och förvaltar över 3000 begravningsplatser. Svenska kyrkan har ett ansvar för att bevara och sköta våra begravningsplatser på ett hållbart sätt. De är ofta högentensivt skötta och genererar därför utsläpp från fossilt drivna fordon och maskiner samt stora mängder avfall. Förvaltningen av begravningsplatser ska genomföras och utvecklas på ett sätt som är både klimatsmart och som bevarar och utvecklar den biologiska mångfalden. Till och med 2027 ska:

- skötseln av begravningsplatser och markanläggningar inom Svenska kyrkan minska den fossila energianvändningen med minst 75 procent när det gäller transporter, resor och maskinell utrustning under etappen
- Svenska kyrkan samordna krematorieverksamheten
- begravningsverksamheten samordna transporter av stoft och aska
- skötseln av begravningsplatser och markanläggningar inom Svenska kyrkan minska mängden restavfall med minst 5 procent under etappen.

Konsumtion och investeringar

Konsumtionen och investeringarna ger upphov till stora utsläpp och riskerar även att påverka mänskliga rättigheter negativt. Genom medvetna systematiska processer och val kan Svenska kyrkan påverka leverantörer, förvaltare och bolag på egen hand och i samverkan med andra aktörer såväl i Sverige som internationellt. Som stöd för stift, församlingar och pastorat finns möjligheten att skapa ramavtal med leverantörer för särskilt hållbarhetspåverkande produkter och tjänster. Nytänkande kring behov och konsumtion kan också bidra till den nödvändiga omställningen. Att använda, vårda, laga och uppdatera det man redan har bidrar till en cirkulär konsumtion, liksom samnyttjande mellan verksamheter och enheter. Till och med 2027 ska:

- en stödfunktion⁵ för hållbara inköpsprocesser vara etablerad, och användas inom varje stiftskansli och i minst 60 procent av församlingarna i varje stift
- anslutning till Svenska kyrkans nationella och/eller regionala ramavtal, inom avtalskategorier med särskild klimatrelevans fördubblas under etappen
- resurseffektivitet, delande, återbruk, cirkulära lösningar och lågt klimatavtryck eftersträvas i största möjliga mån vid inköp och konsumtion på alla nivåer i Svenska kyrkan.

⁵ Stödfunktion kan innebära stödjande och främjande både med material och mallar, utbildning och vägledning.

Klimatanpassning och krisberedskap

Svenska kyrkan är viktig för många, inte minst i krissituationer. Svenska kyrkan ingår i Sveriges totalförsvaret och måste därför fungera även under höjd beredskap och krissituationer. Klimatrelaterade händelser som översvämningar och värmeböljor kan utgöra kriser som ökar risken för skadlig påverkan på Svenska kyrkans kulturarv, begravningsplatser, kyrkor och andra byggnader. De riskerar även i längden att påverka Svenska kyrkans möjlighet att utföra sitt grundläggande uppdrag. Det finns olika lokala förutsättningar och möjligheter i arbetet med klimatanpassning. Lokalförsörjningsplaner är ett verktyg för att förebygga negativa effekter. Inom ramen för Svenska kyrkans färdplan för klimatet har det tagits fram ramavtal och e-learning till stöd för församlingarnas arbete med klimatanpassning av fastigheterna. Det är ett privilegium att ha möjligheten att kunna förebygga att verksamheten drabbas av klimatförändringar. En möjlighet som de som redan drabbas hårt av klimatförändringarna oftast inte har. Svenska kyrkan ska lyfta rättvisaspekten i sammanhang kopplat till arbete med klimatanpassning. Rättvisefrågan har lokala, regionala, nationella och globala dimensioner. Till och med 2027 ska:

- samtliga kyrkobyggnader, kyrkotomter och begravningsplatser som är skyddade enligt kulturmiljölagen vara utredda för hur de påverkas av klimatförändringens effekter
- en samverkan och utbildning inom klimatanpassning vara etablerad och användas av Svenska kyrkans anställda och förtroendevalda
- det finnas beredskap och förmåga att bemöta fysiska, psykiska och existentiella behov vid både akuta och smygande kriser, orsakade av extrema väderhändelser eller ett förändrat klimat
- begravningsverksamheten vara fortsatt säkrad under väderrelaterade händelser
- rättvisaspekten synliggöras i arbetet med klimatanpassning.

**Svenska
kyrkan**